

Suomen Diabetesliitto ry

LAUSUNTO 22.9.2010

Hallituksen esitys HE 94/2010 vp ***laiksi lääkelain muuttamisesta***

Diabetesliitto kiittää kohteliaimmin mahdollisuudesta lausua näkemyksensä.

1 Tausta

Apteekkien alkuperäinen ammatillinen tehtävä on ollut lääkkeiden valmistus ja toimitus. Tämän rinnalle on tullut erilaisia asiakkaiden neuvontaan liittyviä tehtäviä, kuten valmisteiden käyttöä, keskinäistä yhteensopivuutta ja hintoja koskevan informaation antaminen.

Apteekit tarjoavat lisäksi erilaisia terveydenhuollon palveluita: terveyden edistämiseen ja sairauksien ehkäisyyn liittyviä kampanjoita ja ohjelmia ja hyvinvointipalveluita. Ne harjoittavat myös muiden tuotteiden kuin lääkevalmisteiden, sairauden hoitoon liittyvien tarvikkeiden ja laitteiden myyntiä.

Tällaiset palvelut voivat lisätä potilaiden hyvinvointia ja ovat sinänsä tarpeellisia. Niitä potilaiden on kuitenkin mahdollista hankkia itselleen myös muualta kuin apteekista. Kunnan tehtävä on huolehtia asukkaidensa terveysneuvonnasta, sairaanhoidosta ja sairauksien ennaltaehkäisystä.

Lausuntomme lähtökohta on lääkkeiden kattavan ja tasa-arvoisen, potilaiden tarpeiden mukaisen saatavuuden turvaaminen. Syrjä- ja haja-asutusalueiden lääkehuoltoa ei saa jättää vain verkkokaupan varaan. Uudistus ei saa lisätä potilaiden kustannuksia.

2 Pykälää koskevat huomiot

38 a §

Hallituksen esitys

...Lääkkeitä saa myydä väestölle ainoastaan esityksessä tarkoitetusta apteekista.

Diabetesliiton kanta

Nykyinen järjestelmä on kannatettava ja esitys turvaa sen.

Lääkkeet eivät ole tavanomaisia kulutushyödykkeitä. Apteekin palvelupiste tai verkkomyynti, johon sisältyy valmisteita ja niiden käyttöä koskeva ohjaus ja neuvonta ovat vähittäiskauppamyntiä asianmukaisempi menettely.

52 §

Hallitus esittää pykälässä sivuapteekin perustamista, hoitamista, toimintaa ja lääkevalikoimaa koskevat säännökset. Säännösten tarkoituksena on pykäläkohtaisen perustelun mukaan *'mahdollisuuksien mukaan turvata syrjäseutujen ja haja-asutusalueiden lääkehuolto'*.

Diabetesliiton kanta

Turvaako tämä pykälä riittävällä tavalla sen, että sivuapteekki tai palvelupiste perustetaan harvaan asutulle seudulle? Diabetesliitto esittää, että palvelupisteiden ja verkkokaupan välinen suhde säänneltäisiin selkeämmin. Liiton näkemyksen mukaan potilaiden tarpeisiin perustuva lääkehuolto tulisi ensisijaisesti järjestää apteekin, sivuapteekin ja palvelupisteverkoston kautta.

Sairastavuus maassa vaihtelee alueittain. Insuliiniriippuvaisen diabeteksen esiintyvyydessä on selkeitä alueellisia eroja¹. Sama koskee myös insuliiniriippuvaisen diabeteksen ilmaantuvuutta. Mikäli verkkokauppa jäisi ainoaksi toimivaksi mahdollisuudeksi saada insuliinia jollakin paikkakunnalla, esitys asettaisi kansalliset perusoikeuksien kannalta epäyhtenäiseen asemaan keskenään (-toimitusmenettelyn ongelmat ja kustannukset lausunnossamme jäljempänä).

52 a §

Hallitus esittää pykälässä edellytykset palvelupisteiden lukumäärän lisäämiseksi. Yleisperusteluissa todetaan, että *sivuapteektiin tai apteekin palvelupisteen perustaminen harvaan asutulle seudulle vähentää apteekissa asiointien matkakustannuksia asiakkailta ja lääkekaupan kuljetuskustannukset siirtyvät asiakkailta apteekkarille*.

Diabetesliiton kanta

Tämä on oikeansuuntainen linjaus.

52 b §

Hallitus esittää pykälässä verkkokaupan säännökset. Perustelujen mukaan *apteekkien verkkopalvelutoimintaa koskevat perussäännökset sisällytetään lakiehdotukseen syrjäseutujen ja haja-asutusseutujen lääkehuollon toimivuuden vuoksi*.

Diabetesliiton kanta

Verkkokauppa on aiheellinen apteekkitoiminnan uudistus osaksi nykyaikaista ja tulevaisuuden lääkehuoltoa. Sen oikea paikka on täydentää apteekin palvelumuotoja, ei tulevaisuudessa korvata sivuapteekkiä tai apteekkien palvelupisteitä.

Oikeus verkkomyyntiin liittyy apteekkilupaan. Lupa myönnetään tietyn apteekkiliikkeen harjoittamiseen kunnassa tai sen osassa. Diabetesliitto kysyy, onko esityksen perusteella mahdollista, että kunnan tai sen osan apteekki toimii ainoastaan verkossa? Tilanne käy ajankohtaiseksi sähköisen reseptin käyttöön oton laajenemisen myötä.

¹ FinDM II. Diabeteksen ja sen lisäsairauksien ilmaantuvuuden rekisteriperusteinen mittaaminen. Tekninen raportti. DEHKO/Sund ja Koski 2009.

57 §

Hallituksen esitys

...Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus voi antaa määräyksiä menettelytavoista toimitettaessa lääkkeitä apteekkeista, sivuapteekkeista, apteekin palvelupisteestä ja apteekin verkkopalvelusta.

Diabetesliiton kanta

Yleisperusteluissa todetaan, että lääketurvallisuuden näkökulmasta verkkomyyntiin sisältyy joitakin ongelmia. Osa lääkkeistä edellyttää esimerkiksi erityisiä säilytysolosuhteita, kuten kylmäsäilytystä. Tällöin lääkettä ei voida lähettää normaalina postipakettina tai se vaatii erityistoimenpiteitä. Tällainen valmiste on välittömästi elämää ylläpitävä diabeteslääke insuliini. Insuliinista riippuvainen henkilö menehtyy nopeasti ilman insuliinia.

Yleisperustelujen mukaan lääkkeen tilauksesta internetin välityksellä ei saa laskuttaa lisähintaa. Apteekki voi kuitenkin periä asiakkaaltaan lähettämisestä aiheutuvat todelliset kustannukset.

Kylmäsäilytys ja muut erityiset toimitus-, kuljetus- ja säilytysolosuhteet tulee säännellä potilasturvallisuuden näkökulmasta käsin. Sääntely ei myöskään saa jättää välttämättömän lääkkeen kallishintaista kuljetusta potilaan maksettavaksi.

58 a §

Hallituksen esitys

...Apteekissa voidaan harjoittaa myös muuta terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen ja sairauksien ehkäisyyn liittyvää palvelutoimintaa. Toiminnan tarkoituksena ei saa olla lääkkeiden käytön tarpeeton lisääminen.

Diabetesliiton kanta

Lääkkeiden käytön tarpeetonta lisäämistä ei tule sallia. Tämän tavoitteen valvominen jää kuitenkin avoimeksi. Diabetesliittoon on tullut enenevässä määrin asiakaspalautetta siitä, kuinka apteekit reseptilääkkeitä toimittaessaan kertovat niiden mahdollisista sivuvaikutuksista ja tarjoavat samalla reseptivapaita lääkkeitä niitä helpottamaan.

91 §

Hallituksen esitys

Lääkevalmisten myyntiluvan tai rekisteröinnin haltijan tai muun lääkkeitä markkinoivan tulee pitää julkisesti saatavilla olevaa ajantasaista luetteloja suorasta ja epäsuorasta taloudellisesta tai muusta siihen rinnastettavasta tuesta, jonka se on antanut lääketieteen ja terveydenhuollon alalla toimiville yhdistyksille ja potilasjärjestöille.

Diabetesliiton kanta

Esitys on erittäin edistyksellinen ja kannatettava.

Potilasjärjestöjen rooli neutraaleina kansalaisia edustavina järjestöinä tarvitsee tuekseen tämän pykälän. Keskeisin kotimainen potilasjärjestöjen ja lääketeollisuuden välistä suhdetta kuvaava tutkimus niputtaa kaikki järjestöt yhteen. Järjestöt kuitenkin rahoittavat

toimintaansa eri tavoin ja pääasiallisesti ilman sidonnaisuutta lääketeollisuuteen. Pykälä selventää järjestöjen asemaa kansalaisten näkemysten esiintuojina.

3 Taloudelliset vaikutukset

Yleisperusteluissa todetaan, ettei esityksellä ole merkittäviä valtiontaloudellisia tai muitakaan taloudellisia vaikutuksia'. Potilaan kannalta tilanne ei ole yksiselitteinen. Toisin kuin apteekista lääkkeitä lunastettaessa annosjakelumenettelyssä potilaan omavastuuosuudet eivät kerrytä vuotuista lääkekulujen maksukattoa. Annosjakelussa kustannukset tulevat kasvamaan paljon lääkkeitä tarvitsevilla henkilöillä.

Yleisperustelujen mukaan lääkkeen tilauksesta internetin välityksellä ei saa laskuttaa lisähintaa. Apteekki voi kuitenkin periä asiakkaaltaan lähettämistä aiheutuvat todelliset kustannukset. Insuliini vaatii kylmäsäilytyksen -ja -kuljetuksen. Esityksen mukaan kustannukset tulisivat potilaan maksettavaksi. Ellei kylmäsäilytystä tai muita erityisiä toimitus-, kuljetus- ja säilytysolosuhteita säännellä toisin, jää välttämättömän lääkkeen normaalia kalliimpi kuljetus kokonaan potilaan maksettavaksi. Näistä näkökulmista esitys tulisi **lisäämään potilaan kustannuksia.**

Tampereella 21.9.2010

Jorma Huttunen
toimitusjohtaja
Suomen Diabetesliitto ry

Riitta Koivuneva
sosiaali- ja terveystieteellinen asiantuntija
Suomen Diabetesliitto ry